

Svätý Pavol v byzantskej liturgii

VOJTECH BOHÁČ

Prešovská univerzita v Prešove, Gréckokatolícka teologická fakulta

Abstract: *This contribution introduces St. Paul based on his celebration in June 29-30 from the liturgical text necessary to awake to permanent topicality of the liturgical texts about his personality especially in the year of jubilee of big apostle.*

Key words: *Peter. Paul. Anniversary. Apostle. Liturgy.*

1 Úvod

Rok svätého Pavla pápež Benedikt XVI. vyhlásil od 29. júna 2008 do 29. júna 2009. Stalo sa to na pamiatku 2 000. výročia narodenia svätého Pavla. Otvorenie roku svätého Pavla sa uskutočnilo v Ríme v bazilike svätého Pavla 28. 06. 2008. Otvorenie jubilejných osláv sa udialo za prítomnosti aj aktívnej účasti konštantinopolského patriarchu Bartolomeiosa I. Celá slávnosť nad hrobom svätého Pavla nadobudla týmto spoločným prístupom významný ekumenický charakter presahujúci len samotný deň otvorenia oslavného roka, ale preniká aj celý rok svätého Pavla – apoštola národov¹.

Ciele svätopavlovského jubilea

Hlavným a zodpovedným arcikňazom baziliky svätého Pavla je kardinál Andrea Cordero Lanza di Montezemolo. On sformuloval aj ciele tohto jubilea, spomedzi ktorých sú aj nasledovné

- znovuobjavenie postavy svätého Pavla
- obnovenie našej viery a našej úlohy v súčasnej Cirkvi vo svetle jeho učenia²

---

¹ Porov. Slivka, D.: Rok svätého apoštola Pavla. Prešov: PU Pršov, GTF 2008, s. 7.

² Porov. Slivka, D.: Rok svätého apoštola Pavla. Prešov: PU Pršov, GTF 2008, s. 10-11.

2 Životopis svätého Pavla

Svätý Pavol sa narodil niekedy v rokoch 5-10 po Kristovi v Tarze v Cilícii (južné Turecko) v židovskej rodine, ktorá požívala práva rímskeho občianstva. Rodičia mu dali dve mená: Šavol (Saulus – meno prvého živoského kráľa) a Pavol (Paulus – malý). Dostal vynikajúce vzdelanie, najprv v samotnom Tarze v helenistickej škole a neskôr v Jeruzaleme pri nohách slávneho učiteľa Gamaliela. Popritom – ako správny Žid – sa vyučil stanárskemu remeslu.

Vyrábala stany alebo lodné plachty, čo bol vtedy veľmi hľadaný tovar. V prvom rade však ostal dôsledným, až fanatickým farizejom. Zahorel nenávisťou proti novému učeniu, ktoré hlásal Ježiš Kristus a jeho apoštoli. Bol pri kameňovaní sv. Štefana. Nekameňoval ho síce priamo, ale strážil šaty katom. Potom si dokonca vymohol dovolenie na prenasledovanie kresťanov aj v Damasku. No na ceste do tohto mesta sa mu zjavil sám Ježiš Kristus. Na tri dni z toho oslepol, ale potom sa dal pokrstiť a niekoľko dní nato už ohlasoval v synagógach Ježiša Krista a rozprával o tom, čo sa mu prihodilo. Židom sa to nepáčilo a chceli ho zabiť. On im však ušiel (jeho učenci ho spustili v koši cez hradby – Sk 9,19-25) a odišiel na juh do púšte, ktorá siaha až do Arábie, aby sa pripravil na apoštolský úrad. Asi po troch rokoch sa vrátil späť do Damasku a odtiaľ do Jeruzalema, aby vyhľadal apoštolov. Avšak každý sa ho bál – kvôli jeho povesti prenasledovateľa kresťanov. Vtedy sa ho ujal Barnabáš, zaviedol ho k apoštolom Petrovi a Jakubovi a porozprával im, ako si Pavol počínal v Ježišovom mene. Z Jeruzalema odišiel Pavol asi na štyri roky do Tarzu. Potom spolu s Barnabášom zamierili do Antiochie, kde hlásali evanjelium medzi pohanmi.

V Antiochii dostal milosť, že bol „uchvátený až do tretieho neba“. Aby však nespyšnel, bol mu daný do tela osteň, satanov posol, aby sa nevyvyšoval. (2 Kor 12) Z Antiochie sa potom vrátil do Jeruzalema, kde bol spolu s Barnabášom „oddelený“, to znamená, že ich oficiálne poverili hlásať evanjelium. „Oddeliť“ znamená v našom zmysle vysvätiť. V roku 47-48 spolu s Jánom Markom (Marek evanjelista) a Barnabášom vykonal prvú misijnú cestu na Cyprus a do južných provincií Malej Ázie (Antiochia v Pizídii, Ikónium, Lystra, Derbe). Založili nové cirkevné spoločenstvá, ale zakúsili aj veľa prenasledovania. Druhá misijná cesta sa udiala v rokoch 49-52 v spoločnosti Sílasa do Malej Ázie a na európskom kontinente (Filipy, Solún, Atény a Korint). Počas tretej misijnej cesty (53-58) sa tri roky zdržal v Efeze. Prostredníctvom spolupracovníkov založil kresťanské spoločenstvá v Kolosách, v Laodicei a v Hierapole. Kvôli prenasledovaniu musel z Efezu odísť cez Macedónsko do Korintu. Späť do Jeruzalema sa vrátil cez Macedónsko, Troadu, Milét, Týrus a Cézareu. Zažil mnoho utrpenia, sklamania, ale aj radosti z apoštolátu a služby Bohu (2 Kor 11,16-33).

V Jeruzaleme ho uväznili a vďaka tomu sa dostal do Ríma. V Ríme bol vo väzení, jeho jediným verným spoločníkom bol Lukáš (evanjelista). Posledné roky jeho života sú však pre nás zahalené tajomstvom. Pravdepodobne ho v Ríme z väzenia prepustili, počas Nerónovho prenasledovania kresťanov asi nebol v Ríme, snáď bol vtedy v Španielsku alebo na Východe. Bol v Macedónsku, Efeze, v Miléte, v Troade, na Kréte a zrejme aj v Nikapole, kde ho asi znovu uväznili a odviekli do Ríma (asi r. 67). Je s ním iba Lukáš. Po odsúdení ho stali mečom pravdepodobne na mieste v blízkosti Ostijskej cesty. Toto miesto sa volá Tre Fontane a dnes tam stojí kostol a kláštor trapistov. Podľa tradície ho pochovali na cintoríne pri Ostijskej ceste na ľavom brehu rieky Tiber.

Cisár Konštantín Veľký dal nad jeho hrobom vystavať menšiu baziliku. Namiesto nej tam teraz stojí nádherná bazilika svätého Pavla, ktorá bola dokončená r. 1854. Svätý Pavol sa zvykne nazývať „apoštolom národov“, pretože je najväčším misionárom všetkých čias a jeho listy sa čítajú ako Božie slovo na celom svete³.

3 Miesto svätého Pavla v byzantskom liturgickom roku

Liturgický rok v byzantskom obrade svätého Pavla oslavuje v spoločný sviatok so svätým Petrom s názvom: Svätí, slávní a všechválni najvyšší apoštolí Peter a Pavol, 29. júna⁴. Okrem tohto sviatku sa spomína svätý Pavol 30. júna v deň pamiatky Zboru svätých, slávnych a všechválnych dvanástich apoštolov⁵. V implicitnej forme úcta svätého Pavla je každý štvrtok, ktorý v rámci liturgického zadelenia dní týždňa je zasvätený svätým apoštolom⁶.

V službe hlavného sviatku svätých apoštolov sa Peter a Pavol spoločne spomínajú 10 krát. Svätý Peter sa spomína aj sám menovite 30 krát. Svätý Pavol v oficiu z 29. júna menovite sa spomína 33 krát.

V službe z 30. júna, zo sviatku Zboru svätých, slávnych a všechválnych dvanástich apoštolov apoštolská dvojica sa spomína spoločne 20 krát, svätý Peter sám a menovite sa spomína 21 krát. Podobne 21 krát spomínajú posvätné texty oficiu aj svätého Pavla. Spomienky v posvätných textoch jasne hovoria, že tradícia považuje Petra a Pavla za nerozlučiteľnú dvojicu.

V súhrne obidvoch textoch uvedených sviatkov sa svätý Pavol spomína samostatne 54 krát.

Veľké sviatky v liturgickom roku v rámci liturgie hodín majú rovnakú štruktúru. Pred sviatkom je malá večiereň, po nej je veľká večiereň

³ Porov. http://www.hamer111.estranky.cz/clanky/zivotopisy-svatych/sv_pavol_apostol.

⁴ Sväté evanjelium. Michalovce: Misionár 2001, s. 450.

⁵ Sväté evanjelium. Michalovce: Misionár 2001, s. 462.

⁶ Nie je to explicitná spomienka podľa mena.

s lítiou, utiereň a prvá hodinka⁷. Veľká večiereň s lítiou a utiereň sa podľa obradných predpisov slávi kontinuálne, bez prerušenia. Pred sviatkami tento obrad sa liturgicky nazýva celonočné bdenie⁸. V deň sviatku svätých apoštolov Petra a Pavla uvedené tri zložky z liturgie hodín majú 130 menlivých častí.

V deň sviatku Zboru svätých, slávných a všeohválnych dvanástich⁹ apoštolov večiereň a utiereň majú spolu 114 menlivých častí¹⁰.

4 Životopisné odkazy

Oficiom predpokladá znalosť života svätého Pavla aspoň do tej miery, aby človek zaoberajúci sa s textami im porozumel. Skôr v narážkach ako výslovne hovorí aj o živote svätého Pavla. Nesleduje ho však v chronologickom poriadku. Na jeho narodenie spomína veľmi jemne, poeticky a pravdivo: тársq mnóžae ráддетса, тársz mnóžae ráддетса, и лóбитз почитáа твои пелены¹¹.

Cieľ Pavlovej cesty ako prenasledovateľa kresťanov i jeho pobyt v Damasku mesto podvihlo a urobilo ho známym pre mnohé pokolenia kresťanov a preto sa Pavlom chváli: дамáскз наполетса¹² a дамáскз великомъдрстветз ѡ тебѣ Пáвле¹⁴. Nemenej dôležitá je po vznešenej mienke Damasku o Pavlovi aj skonštatovanie miesta jeho mučeníckej smrti v kontexte so spomienkami predchádzajúcich miest: рíмз твою крóвз пріемый¹⁵. Zomrel statím ako rímsky občan na čo mal právo: мечемз оускъченз бывз¹⁶ a tak vydal svedectvo vernosti Kristovi.

Udalosti o ničení Kristovej cirkvi погдблáа хртóвс цркóвь¹⁷ a povolání božským hlasom íтз же бывз бжественнымз глáсомз¹⁸ svedčia o podrobnej znalosti udalostí autora textov Nového zákona – Skutkov apoštolov i Pavlových listov.

⁷ V latinskom obrade tomu zodpovedajú prvé večery, druhé večery a ranné chvály.

⁸ Cirkevnoslovnicky: vsenoščnoje bđinije. Latinský obrad ho nazýva vigília.

⁹ Okrem spoločného sviatku, každý z apoštolov má svoju vlastnú spomienku: Peter a Pavol – 29.6; Jakub Zebedejov – 30.4; Filip – 14. 11; Tomáš – 6.10; Jakub Alfejov-9.10; Šimon Horlivec – 10.5; Ondrej – 30.11; Ján – 26. 9; Bartolomej – 11.6; Matúš – 16.11; Júda Tadeáš 19.6; Matej; 9.8.

¹⁰ Sviatok nemá malú večiereň.

¹¹ Utiereň 29.VI: Ipakoj. In: Minija junij. Kijev, 1893, s. 344.

¹² Utiereň 29.VI: IV. óda s. 345.

¹⁴ Utiereň 29.VI: Ipakoj. In: Minija junij. Kijev, 1893, s. 344.

¹⁵ Utiereň 29.VI: Ipakoj. In: Minija junij. Kijev, 1893, s. 344.

¹⁶ Veľká večiereň 29. VI.: 3. sloha v stichyrách na stichovni. In: Minija junij. Kijev 1893, s. 341.

¹⁷ Utiereň 29.VI : IV. óda s. 345.

¹⁸ Utiereň 29.VI : IV. óda s. 345.

5 Prívlastky svätého Pavla

Z veľkého množstva prívlastkov, ktorými liturgický text predstavuje svätého Pavla niektoré sa vyskytujú len raz, iné sa objavujú opakovane v rôznych súvislostiach, ale vždy v tom istom význame. K týmto prívlastkom bezkonkurenčne patria dva: **ἀπλζ и οὔχῐ́τελῐ**.

Apoštol, ἀπλζ

Autorom slôh na veľkej večierni je svätý Andrej Krétsky ako sa uvádza v texte¹⁹. Svätý Pavol sa veľmi namáhal pri ohlasovaní evanjelia. Ešte väčšiu námahu vynaložil, keď za ohlasované evanjelium aj trpel. Za oboje si zaslúžil prívlastok **σλᾱβνε ἀπλζ πᾱνλζ**²⁰, ktorým ho poctil svätý Andrej Krétsky. Návšteva miest s radostnou zvestou evanjelia skutočne urobila z Pavla posla, o ktorom sa možno zmieniť len ako o **ἀπλζ** alebo ako o **πᾱνλζ ἀπλζ**²¹.

Myšlienka o Pavlovom apoštolskom poslaní je prítomná v celej službe večierne a utierne. Večiereň viac hovorí o prívlastku apoštola v súvislosti s aktivitami v službe putujúcej Cirkvi. V utierni badať posun smerom náplne slova apoštol smerom k súvislostiam s oslávenou Cirkvou: **вз рᾱй достῐ́глζ ἑσῐ, πᾱνλζ ἀπλζ**²². Posun je neprehliadnuteľný aj v chvíľach, keď Pavol prijal v pozemskom živote kríž od Krista **ἰᾱκοже повῑдс, ἀπлζ**²³. Prijatie kríža ako víťazstva už na zemi smerovalo život Pavla k večnosti s Kristom ku ktorému tiež odišiel tiež ako apoštol **рᾱзрῑшῐлсᾱ ἑсῐ ἀπлζ**²⁴.

Učiteľ, οὔχῐ́τελῐ

Predtým než liturgický text sa zmieni o Pavlovi ako o učiteľovi, vyslovuje osobné predpoklady Pavla k učiteľstvu. V osobe Pavla dal Kristus Pán Cirkvi **πᾱνλoвz рᾱзῑмz и свῑтлᾱю мᾱдрoсть**²⁵. Posvätný text poukazuje aj na prirodzené danosti pri ohlasovaní evanjelia je ním prirodzene zdravý mentálny stav človeka na ktorom môže stavať božská múdrosť.

Pavol vo svojom účinkovaní zúročil svoje prirodzené vlohy, dary od Boha a získal vedomosti. Stal sa z neho **рᾱемᾱдрῐй πᾱнелz**²⁶ v najvznešnejšom zmysle slova ,k vykonávaniu diela ku ktorému ho pozvala sama

¹⁹ Veľká večiereň 29. jún: Poznámka pred stichyrami na stichovných. In: Mineja junij. Kijev, 1893, s. 341.

²⁰ Veľká večiereň 29. jún: 1. sloha zo stichýr na stichovných. In: Mineja junij. Kijev, 1893, s. 341.

²¹ Veľká večiereň 29. jún: 1. sloha zo stichýr na stichovných. In: Mineja junij. Kijev, 1893, s. 342.

²² Utiereň 29. jún: 1. sedalen po 2. katizme. In: Mineja junij. Kijev, 1893, s. 342.

²³ Utiereň 29. jún: V. óda, druhá časť o Pavlovi, 1. tropar. In: Mineja junij. Kijev, 1893, s. 345.

²⁴ Utiereň 29. jún: IX. óda, druhá časť o Pavlovi, 2. tropar. In: Mineja junij. Kijev, 1893, s. 347.

²⁵ Malá večiereň 29. júna. 2. sloha na Hospodi vozzvach. In: Mineja junij. Kijev, 1893, s. 338.

²⁶ Dôležitejší je však prívlastok pre Pavla, že v kontexte celosvetového učiteľa jeho prvoradé miesto ako ohlasovateľa. Utiereň 29. jún: Polyjelejnyj sedalen. In: Mineja junij, Kiev, 1893, l. 343.

Premúdrosť. Povolanie Pavla samou Premúdrosťou a dôvera Múdrosti Božej v osobu Pavla, mohla inšpirovať autora posvätného textu zdôrazneniu významnej a výraznej úlohy Pavla, byť totálne k dispozícii svojmu Pánovi aj ako usta hospodnja²⁷. Pozitívne danosti, Božie dary a Pavlova ochota s nimi dlhodobo spolupracovať, právom postavila apoštola na piedestál učiteľa, ktorému text udeľuje prívlastok **ИСТИННЫЙ УЧИТЕЛЬ**²⁸, ktorý za každých svojich životných okolností žil a učil pravdy ním ohlasovaného evanjelia, čím mu právom patrí jeden z najvznešenejších etitonov **УЧИТЕЛЮ ЦРКВЕЙ**²⁹. Z misijných ciest Apoštola sa spomína jeho pôsobenie v Ilýriku: **ИЛЫРІКА УЧѢ**³⁰. Ohlasovanie započaté v Jeruzaleme bez Pavla, po jeho obrátení a návštev Jeruzalema bolo aj ním posilnené: **ИЗЪ ІЕРУСАЛІМА ПРОПОВѢДАВА ВСѢМЪ ѢВГЛІЕ**³¹. Ohlasovanie našlo ohlas vo veľkej časti vtedy známeho sveta i veľkým pričinením samotného Pavla. Misijné pôsobenie Pavla vtedy skutočne zasadilo základné prvky evanjelia, ktoré je v súčasnosti rozšírené po celom svete. I vtedy i dnes pre misionárov evanjelia je nasledovanie príkladu Pavla v horlivosti za svet ako **УЧИТЕЛА ВСЕЛЕННЫЯ**³². Ešte dôležitejší je však prívlastok pre Pavla, že v kontexte celosvetového učiteľa **ЦРКВИ ЖЕ ПАНЕЛЪ УЧИТЕЛЬ БЖТВЕНЪ БЫСТЬ**³³.

Nesporne za celé pozemské účinkovanie a počas neho aj za poprednú učiteľskú činnosť sa Pavlovi dostalo nebeského potešenia už tu na zemi. V extáze sa mu dostalo skúsenosti z nebeskej slávy – **ТРЕТІЕ ДОСТИГЛЪ ѢСИ НБѢ**³⁴. Sám Pavol dosvedčuje, že videl v tomto vytržení, keď **ДО ТРЕТІАГО НБСЕ ВОЗШЕДА**³⁵ nevysloviteľné veci. Mystický zážitok neba aj navonok, v tele, bolo veľkým prejavom Božej podpory Pavlovi za to, že predstavil Kristovi Cirkev ako Jemu zasnúbenú nevestu a sám ako člen cirkvi vo svojom vnútri nosil Boha podľa konštatovania textu: **ПАНЕ БГОНОСЕ**³⁶. Učiteľská aktivita Pavla z hľadiska celosvetového prínosu je hodnotená ako pochvala sveta Pavlovi za jeho učiteľskú činnosť, čo text aj výslovne deklaruje... **ПАНЕ ПОХВАЛО ВСЕЛЕННЫЯ**³⁷.

²⁷ Velká večiereň 29. júna: 4. litijná stichyra. In: Minea junj, Kiev, 1893, l. 341.

²⁸ Utiereň 29. jún: Stichyra po 50. žalme. In: Minea junij, Kiev, 1893, l. 341.

²⁹ Velká večiereň: 2. stichyra na stichyrách na stichovni. In: Minea junij, Kiev, 1893, l. 341.

³⁰ Utiereň 29. jún: 7. óda, IV. tropár. In: Minea junij, Kiev, 1893, l. 346.

³¹ Utiereň 29. jún: 7. óda, druhá časť o Pavlovi, 3 tropár. In: Minea junij, Kiev, 1893, l. 356.

³² Velká večiereň 29. jún: Stichira na Sláva na stichyrách na stichovni. In: Minea junij, Kiev, 1893, l. 342.

³³ Str. 455.

³⁴ Utiereň 29. jún: VII. óda, druhá časť o Pavlovi, 4. tropár. In: Minea junij. Kiev, 1893, l. 346.

³⁵ Velká večiereň 29. jún: 4. litijná stichyra. In: Minea junij. Kiev, 1893, l. 341.

³⁶ Utiereň 29. jún: VIII. óda, 2. tropár. In: Minea junij. Kiev, 1893, l. 347.

³⁷ Utiereň 29. jún: III. óda, Ipakoj. In: Minea junij. Kiev, 1893, l. 344

Posvätný text patrične a z rôznych uhlov pohľadu hodnotí učiteľskú činnosť svätého Pavla. Predovšetkým ju však ponúka k percepcii pre záujemcu ako učiteľa povolaneho, poslaného a potvrdeného Bohom.

6 Ďalšie prívlastky

Ďalšie prívlastky svätý Pavol v textoch obdržal ako spasený človek, ktorý má účasť na nebeskom živote svojho Pána. Neopomínajú sa ani čnosti Apoštola: **ПАВЛЕ ЧТНИЙ**³⁸.

Nebeskú slávu text vyjadruje na troch miestach celkom totožne: **ПАВЛЕ ВСЕБЛЖЕННЕ**³⁹. Synonymum **ПАВЛЕ ПРЕСЛАВНЕ**⁴⁰.

Vysvetlenie všetkých predchádzajúcich prívlastkov (i neuvedených z liturgických textov) treba hľadať a nachádzať v skutočnosti, že sám Ježiš Kristus si vybral Pavla za **СОСЪДЪ ИЗБРАННЫЙ**⁴¹.

Pavol sám o tom referuje v opisovaní udalostí po jeho príchode do Damasku (Sk 9, 15). Vyvolená nádoba Pavol, je výzvou k nasledovaniu jeho príkladu v angažovaní sa za človeka s cieľom spásy človeka.

Pavol v angažovanosti sa za človeka koná už 2 000 rokov. Jeho listy, ktoré sprostredkujú angažovanosť Pavla za spásu človeka aj dnes zaznievajú denne na božských liturgiách. Byzantský obrad číta listy svätého Pavla na pokračovanie počas celého liturgického roka. Listy sa čítajú od sviatku Päťdesiatnice do soboty pred Syropôstnou nedeľou, teda približne 275 krát počas roka. Počas svätej štyridsiatnice a päťdesiatnice sa Pavlove listy nečítajú. V štyridsiatnici na 6 hodinke dňa, večierni a božskej službe vopred posvätených darov sa čítajú parameje⁴². Počas štyridsiatnice okrem sobôt a nedeľ nie je predpísané slávenie božskej liturgie.

Počas päťdesiatnice⁴³ na božských liturgiách sa čítajú na pokračovanie Skutky apoštolov. V prehľade čítaní počas liturgického roka nie sú preto uvedené.

7 Radové čítania z listov svätého Pavla po Päťdesiatnici

Svätá Päťdesiatnica - nečíta sa z Pavlovho listu

Pondelok Svätého Ducha; Presvätá Trojica Ef zač. 229. (5, 8b – 19) (Sv. Duchu); 2 Kor zač. 197b. (13, 11 – 13) (Trojici)

Utorok Rim zač. 79. (1, 1 – 7. 13 – 17)

Streda Rim zač. 80. (1, 18 – 27)

Štvrtok Rim zač. 81. (1, 28 – 2, 9)

³⁸ Utiereň 29. jún: V. óda, druhá časť o Pavlovi. In: Minea junij. Kiev, 1893, l.

³⁹ Malá večiereň 29. júna, stichira na Sláva na Hospodi vozzvach. . In: Mineja junij. Kijev, 1893, s. 338

⁴⁰ Utiereň 29. jún: V. óda druhá časť o Pavlovi, 2. tropár. In: Minea junij. Kiev, 1893, l. 345

⁴¹ Velká večiereň 29. jún: 2. litijná stichyra. In: Minea junij. Kiev, 1893, l. 340.

⁴² Parameje sú čítania zo Starého zákona

⁴³ Obdobie od Paschy do Päťdesiatnice – Zoslanie Svätého Ducha

Piatok Rim zač. 82. (2, 14 – 29)
Sobota Rim zač. 79b. (1, 7b – 12)

1. Nedela po Päťdesiatnici - Všetkých svätých Hebr zač. 330. (11, 33 – 12, 2a)

Pondelok Rim zač. 83. (2, 28 – 3, 18)

Utorok Rim zač. 86. (4, 4 – 12)

Streda Rim zač. 87. (4, 13 – 25)

Štvrtok Slávnostná poklona prečistým tajomstvám tela a krvi nášho Pána Ježiša Krista 1 Kor zač. 149. (11, 23 – 32)

Piatok Rim zač. 90. (5, 17 – 6, 2)

Sobota Rim zač. 84. (3, 19 – 26)

2. Nedela po Päťdesiatnici Rim zač. 81b. (2, 10 – 16)

Pondelok Rim zač. 94. (7, 1 – 13)

Utorok Rim zač. 95. (7, 14 – 8, 2)

Streda Rim zač. 96. (8, 2 – 13)

Štvrtok Rim zač. 98. (8, 22 – 27)

Piatok Sviatok nášho Najsladšieho Pána, Boha a Spasiteľa Ježiša Krista, Milujúceho ľudí. Hebr zač. 306. (2, 11 – 18)

Sobota Presvätá Bohorodička Spolutrpiteľka Flp zač. 240. (2, 5 – 11) (Bohorodičke); Rim zač. 85. (3, 28 – 4, 3) (radové)

3. Nedela po Päťdesiatnici Rim zač. 88. (5, 1 – 10)

Pondelok Rim zač. 102. (9, 18 – 33)

Utorok Rim zač. 104. (10, 11 – 11, 2a)

Streda Rim zač. 112. (13, 11b – 14, 4)

Štvrtok Rim zač. 106. (11, 13 – 24)

Piatok Rim zač. 107. (11, 25 – 36)

Sobota Rim zač. 92. (6, 11 – 17)

4. Nedela po Päťdesiatnici Rim zač. 93. (6, 18 – 23)

Pondelok 2 Kor zač. 193 (11,21-33; 12, 1-9)

Utorok Rim zač. 114 (14,9-18)

Streda Rim zač. 117 (15,7-16)

Štvrtok Rim zač. 118 (15, 17-29)

Piatok Rim zač. 120 (16, 1-6)

Sobota Rim zač. 97 (8,14-21)

5. Nedela po Päťdesiatnici. Rim zač. 103 (10,1-10)

Pondelok Rim zač. 121 (16,17-24)

Utorok 1 Kor zač. 122 (1,1-9)

Streda 1 Kor zač. 127 (2,9-10; 3,1-8)

Štvrtok 1 Kor zač. 129 (3,18-23)
Piatok 1 Kor zač. 130b (4,5-8)
Sobota Rim zač. 100 (9,1-5)

6. Nedela po Päťdesiatnici Rim zač. 110 (12,6-14)
Pondelok 1 Kor zač. 134 (5,9-13; 6,1-11)
Utorok 1 Kor zač. 136 (6,20b; 7, 1-12)
Streda Gal zač. 200 (1, 11-19)
Štvrtok 1 Kor zač. 138 (7, 24-35)
Piatok Hebr zač. 334 (13,7-16)
Sobota Rim zač. 108 (12,1-3)

7. nedela po Päťdesiatnici. Rim zač. 116 (15,1-7)
Pondelok Jak zač. 57 (5,10-20)
Utorok 1 Kor zač. 144 (10,5-12)
Streda 1 Kor zač. 145 (10,12-22)
Štvrtok 1 Kor zač. 147 (10,28-33; 11,1-7)
Piatok Rim zač. 99 (8,28-39); 1 Kor zač. 148 (11,8-22)
Sobota Gal zač. 210b (4,22-31); Rim zač. 111 (13,1-10)

8. nedela po Päťdesiatnici 1 Kor zač. 124 (1,10-18)
Pondelok 2 Tim zač. 292 (2,1-10); 1 Kor zač. 150 (11,31-34; 12,1-6)
Utorok 1 Kor zač. 152 (12,12-26)
Streda 1 Kor zač. 154 (13,4-13; 14, 1-5)
Štvrtok 1 Kor zač. 155 (14,6-19)
Piatok 1 Kor zač. 157 (14,26-40)
Sobota Rim zač. 113 (14,6-9); 1 Kor zač. 125 (1,18-24)

9. nedela po Päťdesiatnici 1 Kor zač. 128 (3,9-17)
Pondelok 1 Kor zač. 159 (15,12-19)
Utorok 1 Kor zač. 161 (15,29-38)
Streda 1 Kor zač. 165 (16,4-12)
Štvrtok 2 Kor zač. 167(1,1-7)
Piatok 2 Kor zač. 169 (1,12-20)
Sobota Rim zač. 119 (15,30-33)

10. nedela po Päťdesiatnici 1 Kor zač. 131 (4,9-16)
Pondelok 2 Kor zač. 171 (2,3c.-15)
Utorok 2 Kor zač. 172 (2,14-17; 3,1-3)
Streda 2 Kor zač. 173 (3,4-11)
Štvrtok 2 Kor zač. 175 (4, 1-6)
Piatok 2 Kor zač. 177 (4,13-18)
Sobota 1 Kor zač. 123 (1,1-3)

11. nedeľa po Päťdesiatnici 1 Kor zač. 141 (9,2 b-12)
 Pondelok 2 Kor zač. 179 (5,10-15)
 Utorok 2 Kor zač. 180 (5, 15-21)
 Streda 2 Kor zač. 182 (6, 11-16)
 Štvrtok 2 Kor zač. 183 (7, 1-10a)
 Piatok 2 Kor zač. 184 (7, 10-16)
 Sobota 1 Kor zač. 125b (1, 26-29)

12. nedeľa po Päťdesiatnici 1 Kor zač. 158 (15, 1-11)
 Pondelok 2 Kor zač. 186 (8, 7-15)
 Utorok 2 Kor zač. 187(8,16-9,5)
 Streda 2 Kor zač. 189 (9, 12-15; 10, 1-7)
 Štvrtok 2 Kor zač. 190 (10,7b-18)
 Piatok 2 Kor zač. 192 (11,5-21a)
 Sobota 1Kor zač.126 (2,6-9)

13. nedeľa po Päťdesiatnici 1 Kor zač. 166 (16,13-24)
 Pondelok 2 Kor zač. 195 (12,10-19)
 Utorok 2 Kor zač. 196 (12,20-21; 13,1-2)
 Streda 2 Kor zač. 197 (13, 3-13)
 Štvrtok Gal zač. 198 (1, 1-10; 20-24; 2,1-5)
 Piatok Gal zač. 201 (2, 6-10)
 Sobota 1 Kor zač. 130 (4, 1-5)

14. nedeľa po Päťdesiatnici. 2 zač. 170 (Kor 1, 21-24; 2, 1-4)
 Pondelok Gal zač. 202 (2, 11-16)
 Utorok Gal zač.204 (2,21-3,7)
 Streda Gal zač. 207 (3, 15-22)
 Štvrtok Gal zač. 208 (3, 23-29; 4, 1-5)
 Piatok Gal zač. 210 (4, 8-21)
 Sobota 1 Kor zač. 126 (2, 6-9); 1 Kor zač. 132 (4, 17-22; 5, 1-5)

15. nedeľa po Päťdesiatnici 2 Kor zač.176 (4,6-15)
 Pondelok Gal zač.211 (4,28-5,10)
 Utorok Gal zač. 212 (5,11-21)
 Streda Gal 214 (6, 2-10)
 Štvrtok Ef 1, 1-9a (216 zač.)
 Piatok Ef zač. 217 (1, 7-17)
 Sobota 1 Kor zač. 146 (10, 23-28)

16. nedeľa po Päťdesiatnici 1 Kor zač.181 (6,1-10)
 Pondelok Ef zač. 219 (1, 22-23; 2, 1-3)
 Utorok Ef zač. 222 (2, 19-22; 3, 1-7)
 Streda Ef zač. 223 (3, 8-21)

Štvrtok Ef zač. 225 (4, 14-19)
Piatok Ef zač. 226 (4, 17-25a)
Sobota 1 Kor zač.156(14,20-25)

17. nedela po Päťdesiatnici 2 Kor zač. 182b (6, 16b-18; 7,1)
Pondelok Ef zač. 227 (4, 25-32)
Utorok Ef zač. 230 (5, 20-26)
Streda Ef zač. 231 (5, 25-33)
Štvrtok Hebr zač. 320 (9, 1-7)
Piatok Ef zač. 234 (6, 18-24)
Sobota 1 Kor zač. 162 (15, 39-45)

18. nedela po Päťdesiatnici 2 Kor zač. 188 (9, 6-11)
Pondelok Flp zač. 235 (1, 1-7)
Utorok Flp zač. 236 (1, 8-14)
Streda Flp zač. 237 (1, 12-20a)
Štvrtok Flp zač. 238 (1,20b-27a)
Piatok Flp zač. 239 (1, 27-30; 2, 1-4)
Sobota 1 Kor zač. 164 (15, 58; 16, 1-3)

19. nedela po Päťdesiatnici 2 Kor zač. 194 (11, 31-33; 12, 1-9)
Pondelok Flp zač. 241 (2, 12-16a)
Utorok Flp zač. 242 (2, 16b-23)
Streda Flp zač. 243 (2, 24-30)
Štvrtok Flp zač. 244 (3, 1-8)
Piatok Flp zač. 245 (3, 8-19)
Sobota 2 Kor zač. 168 (1, 8-11)

20. nedela po Päťdesiatnici Gal zač. 200 (1, 11-19)
Pondelok Fil zač. 248 (4, 10-23)
Utorok Kol zač. 249 (1, 1-2. 7-11)
Streda Kol zač. 251 (1, 18-23)
Štvrtok Kol zač. 252 (1, 24-29)
Piatok Kol zač. 253 (2, 1-7)
Sobota 2 Kor zač. 174 (3, 12-18)

21. nedela po Päťdesiatnici Gal zač. 203 (2, 16-20)
Pondelok Kol zač.255(2,13-20)
Utorok Kol zač. 256 (2, 20-23; 3, 1-3)
Streda Kol zač. 259 (3, 17-25)
Štvrtok Kol zač. 260 (4, 2-9)
Piatok Kol zač. 261 (4, 10-18)
Sobota 2 Kor zač. 178 (5, 1-10a)

22. nedeľa po Päťdesiatnici. Gal zač. 215 (6, 11-18)
 Pondelok 1 Sol zač. 262 (1, 1-5)
 Utorok 1 Sol zač. 263 (1, 6-10)
 Streda 1 Sol zač. 264 (2, 1-8)
 Štvrtok 1 Sol zač. 265 (2, 9-14a)
 Piatok 1 Sol zač. 266 (2, 14-19)
 Sobota 2 Kor zač. 185 (8, 1-5)

23. nedeľa po Päťdesiatnici. Ef zač. 220 (2, 4-10)
 Pondelok 1 Sol zač. 267 (2, 20.; 3, 1-8)
 Utorok 1 Sol zač. 268 (3, 9-13)
 Streda 1 Sol zač. 269 (4, 1-12)
 Štvrtok 1 Sol zač. 271 (5,1-8)
 Piatok 1 Sol zač. 272 (5,9-13.24-28)
 Sobota 1 Kor zač. 191 (11, 1-6)

24. nedeľa po Päťdesiatnici Ef zač. 221. (2, 14-22)
 Pondelok 2 Sol zač. 274 (1, 1-10)
 Utorok 2 Sol zač. 274b. (1, 10-12; 2, 1-2)
 Streda 2 Sol zač. 275 (2, 1-12)
 Štvrtok 2 Sol zač. 276 (2, 13-17; 3, 1-5)
 Piatok 2 Sol zač. 277 (3, 6-18)
 Sobota Gal zač. 199 (1,3-10)

25. nedeľa po Päťdesiatnici Ef zač. 224(4,1-6)
 Pondelok 1 Tim zač. 278 (1, 1-7)
 Utorok 1 Tim zač. 279 (1, 8-14)
 Streda 1 Tim zač. 281 (1, 18-20; 2, 8-15)
 Štvrtok 1 Tim zač. 283 (3, 1-13)
 Piatok 1 Tim zač. 285 (4, 4-8. 16.)
 Sobota Gal zač. 205 (3, 8-12)

26. nedeľa po Päťdesiatnici Ef zač. 229 (5, 8b-19)
 Pondelok 1 Tim zač. 285c (5, 1-10)
 Utorok 1 Tim zač. 286 (5, 11-21)
 Streda 1 Tim zač. 287 (5, 22-25; 6, 1-11a)
 Štvrtok 1 Tim zač. 289 (6, 17-21)
 Piatok 2 Tim zač. 290a (1, 1-2. 8-18)
 Sobota Gal zač. 213 (5,22-26; 6, 1-2)

27. nedeľa po Päťdesiatnici Ef zač. 233 (6, 10-17)
 Pondelok 2 Tim zač. 294 (2, 20-26)
 Utorok 2 Tim zač. 297 (3,16-4,4)
 Streda 2 Tim zač. 299 (4, 9-22)

Štvrtok Tít zač. 300b (1, 5-16; 2, 1)
Piatok Tít zač. 301 (1, 15-16; 2, 1-10)
Sobota Ef zač. 218 (1, 16-23)

28. nedeľa po Päťdesiatnici Kol zač.250(1,12-18)
Pondelok Hebr zač. 308 (3, 5-11. 17-19)
Utorok Hebr zač. 310 (4, 1-13)
Streda Hebr zač. 312 (5, 11-14; 6, 1-8)
Štvrtok Hebr zač. 315 (7, 1-6)
Piatok Hebr zač. 317 (7, 18-25)
Sobota Gal zač. 205 (3, 8-12); Ef zač. 221 (2, 11- 13)

29. nedeľa po Päťdesiatnici Kol 3, 4-11 (257 zač.)
Pondelok Hebr zač. 319 (8, 7-13)
Utorok Hebr zač. 321 (9, 8-10. 15-23)
Streda Hebr zač. 323 (10, 1-18)
Štvrtok Hebr zač.326 (10,35-11,7)
Piatok Hebr.zač 327 (11,8.11-16)
Sobota Ef zač.228(5,1-8a)

30. nedeľa po Päťdesiatnici. Kol zač.(3,12-16)
Pondelok Hebr zač. 329 (11, 17-23. 27-31)
Utorok Hebr zač. 333 (12,25-26; 13, 22-25)

Nasledujú na pokračovanie čítania z katolíckych listov.

V soboty a v nedele včítane sobôt a nediel svätej štyridsiatnice a svätého trojdenia vo veľkom týždni sa čítajú priliehavé časti z listov svätého Pavla..Stále sviatky liturgického roka tiež majú svoje vlastné čítania z listov Apoštola..Čítania počas svätej štyridsiatnice a na stále sviatky nie sú napojené na cyklus radových čítaní po Päťdesiatnici,preto sme ich ani neuviedli.

Záver

Svätý Pavol v byzantskej liturgii je prítomný Bohom inšpirovaným slovom skoro denne. Sviatky Petra a Pavla 29. VI., Zbor svätých ,slávnych a všehválnych apoštolov 30. VI. ako aj liturgická pamiatka apoštolov každý štvrtok týždňa intenzívne sprítomňujú praktické rady svätého Pavla do denného života pre každého človeka podľa Pavlovho doporučenia Efezanom: „Žite dôstojne podľa povolania, ktorého sa vám dostalo“ (Ef 4,1).

Zoznam použitej literatúry

Sväté evanjelium. Michalovce. Misionár 2001.

SLIVKA, D.: *Rok svätého apoštola Pavla*. Prešov. PU GTF, 2008, 187 s.

Minija junij. Kijev. 1893.